

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Пощиноне число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о год. 6-й пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 9 ул. Коперніка. — Експедиция місцева в Агенції Ляндовского в пасажи Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Промова п. Барвіньського

в адресовій комісії дня 19-го мая 1897 року.

По вичерпуючих выводах державноправних так з боку бесідників про як і contra, не думаю дальше вдавати ся в сю справу, а обговорю лише дві обставини піднесені в начерку адресовім, на котрі так руский нарід як і мої політичні прихильники в радї державній кладуть велику вагу.

Витаю передовсім з щирою радостю яко заступник сільських громад заповіджені в престольній річці економічні предложеня. Неперечно всі заступники сільських громад почули з великим вдоволенем слова престольної річці, котрі найбільшу бачність звертають на нужду, в якій тепер знаходиться господарська продукція і правительству вкладають обовязок, подбати о достаточну охорону і відповідну поміч для господарства против грізних небезпечностей. Загальне рілннече пересилене підорвало господарство в самих основах і довело до пригноблюючої нужди, котра вимагає від держави пильної і рішучої помочи. Особливо стан селянський, котрий може подати найщевішню поруку против всякого суспільного перевороту, загрожений вельми в своїм істнованю і знаходиться на краю пропасти.

Коли загальне рілннече пересилене в цілій Европі, де всеж 56 процент всієї людности занято при хліборобстві і лісництві, розбуджує поважні побоювання задля сумного упадку хліборобства, то положене хліборобів взагалі а особливо селян в нашій державі є тим сумніише. А вже-ж вельми лихе положене селянства в східних і полудневих краях нашої держави. В першій ряді побіч Дальмації стоїть наш край Галичина, де майже 80 процент всієї людности займає ся хліборобством.

Богато обставин причинило ся до того, що хлібороби в Галичині а особливо селяни наводять ся в невідраднім положеню. Зовсім окремішні кліматичні відносини споводовують в Галичині так значні і часті елементарні шкоди, як в жаднім иньшійм краю нашої держави, так що хлібороби мимо загально урожайної землі мають лише непороду. Правда, що є заклади для ubezpieченя від граду і иньших таких шкід елементарних, але більшість селян не має звідки оплатити дорогого ubezpieченя, а против деяких шкід і знишень нема навіть асекурації.

Значний прибуток людности, котра з малими виньками держить ся рілі, спровадив наслідком закона з 1868 р. о свобідній подільности ґрунтів таке роздроблене селянських господарств, що нині більше як половина єсть таких господарств, котрі не мають більше як по два морги.

Наслідком того серед таких обставин не можливе хоч трохи поступове господароване на витворених тим способом дрібньких господарствах, бо хлібороби таки не в силі удержати потрібної до того худоби і закушити собі добрі господарські наряди.

Важкі тягарі наложені на селян державою, краєм, повітом і громадою також дуже причиняють ся до їх зубоженя. Господар мусить ґрунтовий податок заплатити в рівній високости і то готівкою без взгляду на ціну збіжа, чи жнива були добрі чи злі. Окрім того більше як подвоює ся ґрунтовий податок зростаючими

безнастанно додатками кравими, повітовими і громадскими. Шкідливий вплив мають великі податки, які тяжать на многих рілннечих полях. Дуже докучливі є для селян належитости від перенесеня і спадщин, бо припадають як раз в такім часі, коли господар обіймаючий господарство знаходить ся і так в скрутнім положеню. Тим способом многим початковим господарям при обійманю господарства просто усувають землю з під ніг.

Нужду селян збільшають ще страшно податкові екзекуції а особливо високі судові кошти екзекуційні. Правда, що чимало терпить також дрібний промисл і стан середній по містах, але без порівняня більша є нужда по селах, а се видно з того, що 70 до 80 процент всіх екзекуцій податкових припадає на ґрунтових властителів.

Також війскові кватирунки і обовязок давати підводи руйнує дуже хліборобів. По містах будують касарні а селяни мусить відступати свою хату і стайню.

Підчас непороди або нещастя не може хлібороб сподівати ся вдатної помочи ані від держави ані від краю. Коли господар точно доповнив всіх формальностей, то може дістати опуст податковий. Але звідки взяти для себе і родини хліба і як придбати для худоби паші на зиму, тим ніхто не журить ся.

Колиж хлібороб стогне під великою вагою сих тягарів, то булоб справедливо подати єму спрможність, відповідно продати свої плоди, щоби оплатити всі тягарі. Але й о се трудно. Всякими можливими штуками обнижають ціну рілннечих плодів і роблять селянина невилплатним. Позаяк звичайно спонукує єго до того якась конечна потреба, продати свої плоди, або екзекутор податковий стоїть перед дверми, то на торзі видирають єму товар за безцін. Селянин відбирає ледво то, що єго самого коштує, а головний зиск забирають перекупні.

Руйнує селянина також і се, що не може дістати позички на низький процент і взагалі на дрібні господарства не уділяють позичок. Обтяжене ґрунтовой власности гіпотечними довгами росте, з кождим роком, а до того лихва ріжнородна як ґрунтова, збіжева, лихва від худоби і роботи і т. п. мимо закона о лихві заїдає і так змарнілі господарства селянські. Тим то з кождим роком множать ся примусові ліцитації ґрунтових посілости так що н. пр. в р. 1894 в Галичині зліцитовано 2507 господарств вартости около 4 мільони ринських а іменно одну третину господарств за довги від 100 до 500 р., 17 процент господарств за довги від 50 до 100 р. а 11 процент господарств за довги понизше 25 р. ав.

Але смертний удар господарству завдала збіжева і мучна біржа. До американської і російської конкуренції прилучили ся ще біржеві шахраї, що продають (на папері) збіже, котрого ні сіяли ані збирали. На збіжевих біржах (гелдах) продають річно більше збіжа, як в цілій Европі може уродити ся за 10 літ. Отже коли уроним збіжем біржеві шахраї можуть довільно обнижати ціни збіжа, то очевидно хлібороб мусить дійти до жебрачої торби.

Не буду тут говорити про тяжкі шкоди, які собі наносять самі селяни суперечками, сварнею, процесами, судовими скаргами і власною непорадністю, бо властиві причини страшного зубоженя селян походять з наведених висше причин. Думаю, що в тих коротких выводах

не представив я занадто чорно і сумно нещасні відносини хліборобів, а особливо селян в Галичині. Громадна еміґрація селян доказує досить, що найгірше поводить ся тій класі людности, котра може бути могучим жерелом державної сили і добробиту.

Не дивниця отже, що між селянством в Галичині повстало загальне незадоволене, не дивниця, коли безземельні селяни радо слухають того, що їм обіцоють радикали, соціялісти і иньші такі чинники, котрі працюють над переворотом суспільного ладу. Наш нарід далекий був усе від матеріялізму, а непохитна віра і привязане до єго батьківщини і вітчизни є все ще міцним захистом против підшептів новочасних блудних наук, як довго селянин є самостійним і власновільним на своїм ґрунті. Але перетяженем пригноблюючими тягарями підупаде і дрібне і середне селянство а вперте із своїх господарств втратить віру до права і людскости, зубожіле і понехане, буде там глядіти захисту і помочи, де єго приманюють красними обіцянками: у робітничій партії.

В тій економічній нужді селян, в тім важкім положеню їх, треба глядіти головної причини того загального невдоволеня мас народних в Галичині. Загальний рух селянський підчас останних виборів до ради державної був в великій мірі заявою против пануючої економічної нужди, було змагане, перевести таке заступництво до ради державної, котре постановилоб собі задачею, ті лихі відносини змінити і нужду усувати. Маси народні дійшли до тої свідомости, що наводять ся на краю пропасти і в тім розпачливім положеню глядять ратунку. Не дивниця, коли в тій розпачливій борбі о істноване тут і там діяли ся надужитя, коли не все брали ся до відповідних способів. Не дивниця, що в тій борбі о бит входили в гру розбурхані пристрасти, котрих уживали до нечистих цілій, всякі люди, котрі радіб видерти ся по хребтах селян в гору.

Сей рух мас народних, котрий дав вираз загальному невдоволеню з теперішнього господарского положеня, повинен бути упіменем для правительства і для ради державної. Заведене деякими партиями в радї державній марноване часу і бучі, щоби не допустити до ніякої роботи, мусять народні маси рішучо осудити і зганити поступоване тих послів. Нарід хоче хліба!

Сей короткий оклик просяє виразно теперішнє положене нужденне і приписує заравом задачу правительству і радї державній, яку мають перевести. Гнетом не усуне ся невдоволене в масах народних а напротив ще більше розярить ся. Єсть справою конечною, щоби в найблизній будучині зробити щось рішучого для підмоги селянства; єсть то справа нагла, щоби звернути велику бачність на підмогу, подвигнене і удержане селянства, юзаяк в тім лежить точка тяжкести успішної розвязки соціального питання, бо сильний, жизненний стан селянський неперечно є найміцніишим заборолом против насильного перевороту суспільного. Предложене о спілках господарских, приділене вже до парламентарного полагодженя, дає неперечно певну основу, котра запобіжить певному зубоженю селянства і причинить ся значно до піднесеня і скріпленя тогож.

(Конець буде.)

Ревеляція.

Наша обструкція парламентарна, не повелюючи нас доси великими успіхами, загадала ще одну зброю добути проти нинішнього кабінету. Зброєю тою має стати ся договір з Угорщиною, а іменно справа квотова. На тім полі, видно, наступило якесь таїне порозумінє межі лібералами долитавськими а ліберально-жидівським еторонництвом на Угорщині, на котрого чолі стоїть старий Тіса. План лібералів такий, щоби Угорщина по можности робила тепер обструкцію квотову а то не задля реальних причин, а просто для того, бо *гр. Бадені не числить ся з лібералами долитавськими*. Ліберали угорські мають прийти в поміч нашим домородним лібералам.

На той темат приносить віденьська „Montags-Revue“ такий артікул: »Справа квотова вісить ще заєдно в воздусі неполагоджена. Правительство австрійське віднесло ся вправді до правительства угорського посредством ноти в тій справі, але кабінет бар. Банфіого кинув ту ноту до коша, подібно як всі нунції і ренунції квотової депутатації австрійської. Тепер треба буде устно пересправляти. В тій цілі удав ся вже цісар до Пешту, а під суботу сего тиждня поїдуть і міністри австрійські до Буди. Але чи буде що з того? питає „Montags-Revue“. Тяжко, бо ліберальний кабінет угорський має звязані руки ліберальним еторонництвом соїму угорського. Кабінет угорський не хоче договаровати ся з *гр. Баденім*. В Угорщині лучше розуміють ситуацію політичну в Австрії, ніж самі Німці австрійські. Там дивлять ся люди в будуччину і знають, що по угоді з Угорщиною *прийде реакція*, прийде ера панованя клерикально-славянських еторонництв, що упоравши ся з лібералізмом в Австрії досягнуть рукою і до Угорщини, щоби і там знизити всякий поступ і цивілізацію. *Гр. Бадені* опирає ся на Поляках, чеських фєвдалах і дрібних славянських племенах, котрі суть елементами реакційними. Тепер позискано ще Чехів до спілки, а звільовано одиноких представителів свободи і поступу, т. є. Німців. А що буде, як Німці упадуть в тій борбі? О, тоді *цезаре і дуалізм*, та дитина ліберальної ери. Тоді *загроженє і панованє Мадярів над Славянами угорськими*. Чейже кождому звісне, що діючи державу на дві половини, Німці і Мадяри *запоручили собі* верховодство в обох сих половинах. В 1877 році кабінет ліберальний Авеберга-Унгера потвердив сю умову на панованє обох сих народів. І *гр. Таффе* не міг нічого змінити в сїм напрямі в 1887 році. Се хоче однак нині доклати *польський* кабінет *гр. Баденього*. Але се не удасть ся ему. Угри знають добре, до чого то все йде. Они знають, що федералізм в Австрії — то конець панованя Мадярів в Угорщині. Угри можуть погодити ся лише з ліберальною Австрією...»

»Montags-Revue висповідала ся досить щиро. Она каже ясно, що при теперішнім договорі не розходить ся її о нічого більше, як лише о дальшу запоруку для Німців, що они а не хто другий мають управляти Долитавщиною. Не буде того, то і не можна допустити до угоди з Угорщиною. Ми, Славяни, маємо і на дальше остати елементам, над котрим має панувати — ліберальний Німець. Таж Славяни, по словам Вольфа, суть лише »eine minderwertige Nation«. Не о справедливе розложєне квот, не о оборону інтересів господарських Долитавщини розходить ся проте лібералам німецьким, а о дальше панованє над Славянами. За ту ціну готові они Мадярам опустити навіть де-що з квоти низше 30 %.

Сповідь та однак дуже замітна. Німці готові жертвувати і економічну екзистенцію Долитавщини, як би лише Мадяри піддержали їх в їх гегемоністичних забаганках в Австрії. От в чім лежить патріотизм наших лібералів!

Д О П И С Ь.

3 Відня пишуть нам під днем 20. мая.

Рівночасно коли Німці стрейкують, забирають ся члени парламентарної більшости потрохи до позитивної роботи. І так 18. мая, сейчас по засіданю обструкційнім, зібрало ся 117 членів

правиці, щоби сполучити ся в Союз аграрний для береженя інтересів хліборобських. Почин до зложєня такого союзу дав *гр. Маке Зедвіц* з Морави. Союз уконститутован ся, вибравши Зедвіца головою а Цалінгера і Чеча (з Галічини) заступниками голови. Секретарство поручено трем послам: Стоянови, Поспішільови і *гр. Гуйнови*. Поодинокі члени розібрали відтак межі себе реферати над тими внесеннями, що доси вплинули на стіл палати посольської в справі хліборобів. Справу о належитостях переносних від господарств селянських взяв пос. Дик, справу нищення зарази виноградної — пос. Повше, справу продажи маргарини — пос. Козловський, справу удержавненя довгів гіпотечарних — пос. Шеффер, справу заборони закупна ґрунтів селянських через неселян — пос. Янда, справу урльопованя жовніврів в часі жнив — пос. Погачник, справу картелів цукрових — пос. Крумгольд, справу поправки закону о пошестях на худобу — пос. Чеч, справу плеканя льну — пос. Гайнріх, справу заборони продажи фальсифікатів штучних погноїв — пос. Янда, справу опустів податкових для культур лісних — *гр. Гавґвіц*, справу спілок хліборобських — пос. Повше, справу знесеня речинцевої гри на біржах збожевних — пос. Перич, справу будови зсиців збожевних — пос. Сілені, справу береженя інтересів млинарських — пос. Зедвіц, справу примусового обезпечєня від огню — пос. Житцік. Деякі реферати лишили ся ще до роздачі. Ціль Союзу аграрного така, щоби іменно послі заступаючі інтереси селянські виробили собі точне понятє о всіх справах, дотикаючих хліборобства, і солідарно ті справи піддержували в своїх клобах. Відтак ухвалено, домагати ся від президії палати посольської, щоби одно засіданє в тижни було постійно лишєне на трактованя справ обходячих хліборобів.

Етимольогія і фонетика.

(Дальше)

Так зване йори (тверде и, ы) пишуть наші псевдоетимольогі зовсім неетимольогічно, після фонетики московської! — пр. Давыд музыка — бо так пишуть Москалі; а по и, г, х учать нас, зовсім проти етимольогії церковної, старорускої і руского языка живого, а знова після московської фонетики, писати і говорити і замість и, пр. легкой, мягкой, замість легкыйй, мягкыйй... Московска правопись відкинула церковні знаки кс, пс і їжицо (грецьке ієсильон), відкинула титли, акценти і т. и., відкинули все отсе і наші »етимольогі«. Церковний знак ѣ (ять) є так в руськім як і в московскім язичі (зауважав се Микльосіч) цілковито злишний. В азбуці глагольській означав той знак я, (пр. ѣсти — ясти), подібне значінє мавби він також вже й після своєї назви (ять) і після польського виголошеня, (пр. мѣсто, звѣзда — miasto, gwiazda). В язичі роспійскім має той знак зовсім той сам звук що е, тож Москалі й уживають его часто неетимольогічно, замість е і на відворот; зовсім те саме роблять наші етимольогі, за то однак не люблять букви ї (з двома точками), котрою руска правопись фонетична виражає руске мягке і, хотяй буква та є церковна (дві точки означають *подвійне і*) і хотяй она дуже добре заступає церковне ѣ, о скілько оно мало звук мягкого і, а тверде виражає ся через звичайне і (з одною точкою).

Лише означуванє перезвуку о і е (в польскім на ó, é, в руськім на і, ї) моглоби видавати ся подекуди вказаним, але тільки хіба для того, що в правописи польській є на то осібні знаки. Однак передовсім ті, що такий перезвук зазначають консеквентно, з певности не є противні і фонетиці! Натомісць властиві етимольогі, хотяй ніби то боронять етимольогії, пишуть попросту з-московска: ó, é (без зазначуваня перезвуку т. зв. дашками: ô, ê), іґноранти-ж пишуть попросту ѣ. Зрештою польске ó, é має вже свою історію і свої осібні причини, головно в неодностайности сего перезвуку, пр. в Познаньскім (szkólno і т. п.) або у поетів, пр. з Міцкевича, Powrót taty: ojca — trójca, racjonek — rógórek, подібно у Кохановського і т. п. За то вже похиленого а язык польський зовсім не означає пр. ząb — zębu, ręka — rąk, і т. п., а иньші я-

зики — то вже зовсім ніякого похиленя не означають, пр. helfen, Hilfe, half, geholfen, (раз е, потім і, а, о) ordo — ordinis, homo — hominis, fulmen — fulminis (а не ordónis, homónis, fulmónis) і т. п. Наші етимольогі покликують ся також на німецьке ü, ö, ä — але то не є етимольогічні знаки! то є *осібні звуки!* Если Француз пише vous, а читає >ву<, то пише він он для того, що само u значить у него тільки, що німецьке ü, а хотяй s на кінці на позір не читає, то читає его, коли наступає самозвук (vous-avez). Всі язики літературні мають тепер вже правописи майже наскрізь фонетичні, навіть московський, тільки в нашім руськім має під позором етимольогії обовязувати *фонетика московска* замісць рускої!! Чомуж то Французи перестали вже в сїм столїтю писати isle (insula), estat (status), estoit... а пишуть ile, état, était?... Тільки Англіїці мають правопись досить далеко відбігаючу від фонетики; дотеперішні проби заступленя єї фонетикою розбивали ся о незвичайну неодностайність виголошуваня супроти великого розпростореня англицкого языка по цілій кулі земській.

Звязь нашого языка і нашої літератури з языком і літературою церковною була, є і позістане, але всіяка поміч псевдоетимольогії є тут злишною і шкідливою, бо служить зовсім иньшим цілям. Чи українську народну думу напишемо фонетичною правописею чи етимольогічною — вплив языка церковного і поезії церковної позістане в ній завєжди незатертий! Що-ж до »Отченашів« і »Вірую« то автор статті мішає ту *язик з правописою*: »Отченаш« можна відмовити в язичі церковнім або народнім, а написати можна так один текст як і другий, народний чи церковний або фонетично або псевдоетимольогічно! — отже маємо хіба чотири »Отченашів« а не два. Маємо їх — дякувати Богу! — навіть тисячі, бо »Отченаш« є вже переведений на всі можливі цивілізовані язики, всякими правописями!! Думаю, що такі молитви як »Отченаш« і »Вірую« повинен кождий відмавлати в язичі як найбільше доступнім, родимім; хібаж Поляк відмавляє їх по латині, помимо, що язык латинський є его языком літературним? Є се прецінь річ звісна, як наш нарід перекручує свої молитви, а чому? — бо свій язык церковний лише з трудом може зрозуміти. На жаль, не маємо доси ще апробованого перекладу письм нового завіта, а переклад старого завіта ледво розпочатий.

(Конець буде.)

Вісти політичні.

Віденьска рада міска на внесенє посадника дра Люеґера ухвалила вислати просьбу до Цісаря, щоби звісє язикові розпорядженя, а натомісць щоби розпорядив управильнити язикову квестію в законодатній дорозі.

Ві вторник по засіданю парламенту уконститував ся »союз представителів аграрних інтересів«. На внесенє одного члена ухвалено, щоби »союз« сей не рефлектував на обструкцію, а приступив до позитивної роботи, передовсім до нарад над предложениями правительства і внесеннями послів відносячими ся до рільництва і в сей спосіб пересвідчив виборців, що в значній часті послів є воля і охота до продуктивної роботи.

Молодоческий клуб ухвалив одноголосно голосувати в комісії за адресою парламентарної більшости.

»Fremdenblatt« обговорюючи посліднє засіданє парламенту так пише: »Австрійський парламент був днесь через кілька годин спараліжований. Серце законодавства перестало бити. Мнимо з причини нарушеня, чи мильного толкованя реґуляміну, в дійности для заініціонованя обструкції против уставу о належитостях, унеможливили німецькі фракції обструкційні розпочате якої небудь дискусії над предложєнем. Дали тим смутний образ палати, засудженої на безспільність, видовище гідне пожалованя. Нема потреби перечити ся, чи президент се або те внесенє повинен був перше піддати під голосованє. Коли хоче ся повдержати палату в роботі, можна викликувати раз-враз нові суперечности, засипувати єї сумнівами і питаннями. Обструкція Молодочєхів в 1895 научила, що на

підставі нашого регуляміну уперта меншість може повалити проєкт закону. Теперішня обструкція сягає ще далі. Доводить она, що може застановити ся всяка правильна діяльність парламенту, що правда не тільки за помочю параграфів регуляміну, але також силою крикливих голосів. Стало ся, що палату знасилувано до бездіяности. Цілими годинами стояли супротив себе президент, більшість і меншість. Палата обезоружена, звязана, спараліжована.

В сегорічних маневрах цісарських в околиці Тотіс на Угорщині возьме участь цісар Вільгельм II і шеф російського генерального штабу генерал Обручев. Вищі офіцери російські від 1849 року до тепер не брали ніколи участі в австрійських маневрах.

В Прусах і Німеччині будить ся в широких кругах сильна агітація против згадуваної нами новелі о товариствах. Німецький парламент видав вже на ню засуд тим, що прийняв великою більшістю внесені опозиційних стороництва, котре домагає ся впрот противних проєктів правительства заряджень.

Бригада Смоленського прибула до Лямі. Головний корпус грецької армії знаходиться в Фурко, а наслідник престолу в Тараспця, близько Лямі.

Турецьке міністерство і прочі власти одержали рескрипт великого везира з повідомленєм, що наступив роз'єм. Начальним вождам поручено, щоби пильно доглядали по заключеню роз'єму і не допустили до ніяких неприятельських починів, а війська щоби держали все готовими до борби. Таке саме повідомленє получила і грецька армія.

Новинки.

В красивій низшій школі рільничій в Горденці, що має на цілі приготованє до фаху офіціаліста рільничого, буде від 1-го липня с. р. 18 фундушевих місць вільних. Услівя принятя: 1) скінченних 16 літ житя; 2) скінченє народної школи або відповідне приготованє. Поданє належить внести до дирекції школи до 16-го червня з прилогами: а) метрика; б) свідочтво шкільне; в) свідочтво моральности, сли кандидат від пів року покинув який-небудь заклад науковий; 2) свідочтво здоровля; д) свідочтво убожества. Останні прилоги потрібні лише тогді, коли-би кандидат хотів бути прийнятий до школи на кошт краю.

Пересторога для емігрантів. З села Трибуховець коло Бучача виїшло недавно около 60 родин до Канади. Тепер вибирало ся там дальших 40 родин і були би може вже виїхали, коли-б не стало ся щось такого, що дуже остудило їх горячку до вандрівки. Іменно дня 11. мая повернув з Канади з жінкою і дитиною один емігрант трибуховецький. Той емігрант, Тома Малиця, а як єго тепер в селі прозвали «Канадчик» продав минушого року свій ґрунт за 1.200 зр. і виїхав в зиму до Канади. Тепер повернувши оповідає всім, що хоч стратив все що мав, то однако чує ся щасливим, що може бодай жити на рідній землі. «Там в Канаді — оповідає він — всі емігранти нещасливі; розкинені далеко один від другого, а що не уміють англійської мови, то кождий хто може ошукує їх немилосердно. Обіцянї урочайні поля, то багна або ліски і такі вертепи, що аж страх бере погадати, якої треба праці, аби переробити їх на поле. Тому емігранти в розпущі, бо як не мають за що вернути, а на дорогу треба багато грошей, то можуть себе уважати за пропаних. — Нарікав також на агентів, що дуже зле поводять ся з людьми, особливо якийсь Моравец з Гамбурґа ошукує і обдирав емігрантів немилосердно. — Ті оповіданя Малиці поділяли немов студена вода на розгорячені уми трибуховецьких емігрантів і якось вже не чути о тім, аби они мали охоту виїздити до Канади.

Ц. к. краєва Рада шкільна ухвалила між иньшим на засіданю з дня 17-го мая с. р.: 1) Іменувати учителями в народних школах: Мих. Мацевку старшим учителем 5-кл. школи народної в Скалаті, Ант. Беднарського молодшим учителем 5-кл. школи мужескої в Збаражі, о. Войт. Пругара римо-кат. катихитом в 5-кл. школі женьської в Тереховлі, Сим. Наливайка учителем при 1-кл. школі в Вільшаниці, Фр. Калицьку старшою учителькою і Йос. Погорилес молодшою учителькою другої 4-кл. школи женьської в Тернополі; 2) приймати до відомости справозданя ц. к. інспекторів шкільних з ілюстрацій гімназий в Станиславові і в Яслі.

Студінь, яка дає ся у нас в послідних днях відчувати, єсть наслідком снігів, що упали май-

же в цілій середній Австрії і Швайцарії. У Відні треває велика студінь без перерви, а з альпійських околиць доносять о бурях з снігом і заметях. Всюди теплота просто зимава. Рух землізначий на Гайсберґ в Зальцбурзі здержано з причини сніжних заметей. В Целівці ладе сніг від вчєра. В Сопрони на Угорщині і в єго охрестности упав великий сніг і наробив необчислених шкід в засівах, тим більше, що по снігу вхопив мороз, а в Тіпінні падав сніг дня 11 мая. З гір Гарц в Німеччині доносять також о снігах. З Фюме і Тривесту доносять о сніжних бурях і великій студені. В Істриї, Горицці і північній Італії упали також сніги. В департаменті Йон у Франції морози наробили в виноградниках шкоди на 20 мільонів франків. — Люди, що приїхали з Відня до Кракова, оповідають, що в Мораві поля під снігом і все виглядає так як серед зими.

Приготовляючий курс для народних учителів, що хотіли би складати виділовий іспит з другої і тетої ґрупи, уряджує головний заряд польського товариства педагогічного у Львові в часі від 19-го липня до 28-го серпня с. р.

Ювілейна вистава. Намістництво розіслало до всіх старостів і президентів міст Львова і Кракова окружники з запросинами до участі в виставі урядженє добродійности і добробиту всіх станів, яка відбуде ся в будучім році, в 50-ті роковини панованя Є. В. Цісаря і буде становити одна відділ загальної ювілейної вистави. Ціллю тої вистави буде надати образ всіх публичних і приватних урядженє, що мають на меті добро населєня, а передовсім працюючих класє, убогих хорих і старців та що повстали в часі 50-літнього панованя нашого Монарха.

Конець розбійника. Недавно тому околиця Хотина позбула ся нарешті звісного конокрада і розбійника Івана Чунґула. Числив він 38 літ, а вже від 19 літ бущував і поповняв численні злочини в повітах: хотинським, саноцкім і білецьким. Був він справдішим пострахом сільского населєня. Вязнено єго кільканайцять разів і то не лиш в Росії, але в Австрії і Румунії, але завсїгди умів викрутити ся або висмикнути ся. В посліднім часі, по сповненій через Чунґула зухвалій грабежи, пустили власти за ним погоню. Погоня складала ся з кількох селян, урядника поліційного і граничних стражників. Догонений Чунґул видрапав ся на стромий беріг Прута і зачав звідтам кидати на нагітників камінєм. «Піддай ся!» — кликали до него. «Не віддам ся в ваші руки живий!» — відповідав. Бачучи, що погоня вже що раз ближше него, розбійник схоронив ся в отворі, межі скалами, де, як показало ся, находила ся яскиня, що послужила єму яко добрий захист. Годі було єго там досягнути. Тоді нагітники взяли ся на спосіб, казали привезти фіру соломи, позатикали нею отвори печери і підналили. Думали, що розбійник з обави перед удушенєм піддасть ся. Ошибнули ся, бо Чунґул волів вмерти. Найшли єго на дні печери удушеного, з головою завиненою в свитю. Мав при собі два револьвери і 40 рублів готівкою. Запевняють, що розбійник той мав на совісти кілька а може й більше убійств.

Виділ Рускої Бурси в Стрию подає до відомости: В інтернаті Бурси знайшло приміщенє 19 питомців, а то: 2 безплатно, 1 за доплатою 4 зр., 3 за доплатою 5 зр., 2 за доплатою 8 зр., 3 за доплатою 12 зр. а 5 за повною доплатою 15 зр. — Відтак просить Виділ Вп. Родимців на звичайні Загальні збори товариства, котрі відбудуть ся 27-ого н. ст. мая в льокалі Руского касина о годині 11 перед полуднем після слідуючого порядку дневного: 1) справозданє з діяльности Виділу по 27 май; 2) справозданє касове; 3) вибір виділу і комісії до провіреня рахунків; 4) справа продажи парцелі товариству «Народний Дім в Стрию»; 5) самостійні внесеня членів. Того-ж таки дня о годині 9. рано відправить ся в міській церкві заупокійне богослужєнє за душу бл. п. Ал. Радзиковича і Венедикта Ружницького яко оснувателів товариства.

Кс. Стояловский онуствив онєгді Відень і у дав ся до Риму, щоби там у пани узискати ревізію свого канонічного процесу.

Курс пожарництва для будучих управителів провінціоаньских сторожий огневих розпочав ся у Львові дня 10 с. м. На курс зїхало ся 19 участников зі всіх сторін краю. Пожадано було би, щоби ради повітові вислали на такі курси охотників з більших сел; при обовязковім від тепер заводженю сельских сторожий, було би се дуже хосенно.

Іспити зрілости на Буковині будуть відбувати ся в гімназиях: в Чернівцях від 5 до 15 липня, в Сучаві від 18 до 24 липня, а в Радівцях від 22 до 24 червня. Іспит зрілости в реальній школі в Радівцях буде відбувати ся від 26 червня до 3 липня.

Богатий жебрак. В Папі, на Угорщині помер недавно звісний в тім місті жебрак Густав Брандер. Як ствердили лікарі, помер він на втрату сил по причині лихого відживлюваня. По смерті в лахманах єго найдено книжочку каси ошадности і вартісні папери на 120.000 корон.

100-літний охотник. Оповідають, що в турецькій войску находить ся тепер охотник, числячий не менше як 110 літ віку. Має називати ся Гаджі-Аліяза і відбуває сему війну. Єго чотири єгни находять ся разом з ним в рядах.

Приятности княжої пари. Італійська княжа пара перебувала недавно при нагоді отворєня вистави штук через три дни в Венеції, і в часі того короткого часу надіслано тій парі, як пишуть тамошні часописи, не більше не менше тільки 1100 просьб о милостиню. Богато осіб їхало на човнах аж за княжою ґондолею, щоби мочи кинути до неї жебрачі листи. Шістьох жебраків упало до води. Але якийсь влізливець поплив за ґондолею і таки кинув до неї жебрачий лист.

Розстріленє анархістів в Барцельоні. Дня 4 мая розстрілено в Монтжоні п'ятьох анархістів за те, що виконали 27 червня 1896 р. в сьвято Тїла Господного підчас процесії динамітовий замах. Три злочинці вислухали вироку смерті обоятно, прочі два кляли ся на свою невинність. По прочитаню заведено їх з окрема до каплиці. Один з них на імя Астері сповідав ся і причащав ся. День провів він на молитві і велів ще себе повінчати з своєю любовницею Боррас, котрої донька виїшла за анархіста Маса. Прочі 4 анархісти розмовляли з своїками. Трех з них відказало ся зовсім від всякої релігійної помочи. До самого вечера курили тютюн і співали анархістичні пісні. Рано о 5 годині виведено їх із звязаними взад руками на місце смерті. Засуджені гляділи з усміхом на публичність. Має кликнув до узброєних воєків: «Ходіть ближше!» Єго сусід сказав: «То правдива інквізиція!» В хвили, як закомандовано: «огня!» закричали всі: «Най живе анархія!» При першій вистрїлі упало чотирох; Астері позістав ненарушений. При другім вистрїлі упав на колїна, доперва при третім погіб на місці.

Товариство слуг. Мадридські слуги постановили завязати товариство, щоби боронити своїх прав. Недавно відбуло ся перше засіданє того товариства і зїбрало ся около 60 слуг ріжного рода, котрі з початку не занимали ся нічим иньшим, як лише виговорюванєм на своїх хлібодателів. «Мене діти виссали так, що майже умираю» — говорила патетично якась пістунка — «мусимо нарешті скинути то ярмо». Пінша стала вичисляти видатки своїх панів, їх примхи, їх міґрени і сказала: «Щоби було з панями, як би не було служниць? Кілько то дам, що уміють вправді грати на фортепяні, але стають цілком безрадними, коли їх служба відступить, бо самі не потрафлять навіть яєшницї усмажити. Ми є веначе зачарованою частиною людского роду, але як веі повпнеємо єго до товариства, найдемо поважанє і в газетах і у публичности».

«Єї найяснійша бронзовість», королева Мадаґаскару, Ранавальо III повернула на нідро церкви католицької і сподїє ся, що то чимало причинить ся до відзисканя утраченого престолу в срібній палаті в Тананаріву.

Катастрофа в Тегерані. Парискі пїсьма доносять о страшнім випадку в Тегерані. Завалив ся там нагло будинок жіночої лазні і під звалищами погібло кількасот жінок. Докладне чиєло жертв означити годі, бо після законів Магомета, заказуючих чужи мужчинам дивити ся на обнажені тїла жінок. Доперва по упливі 30 літ, як тїло вже улягне розкладови і позістануть тільки кости, вільно буде відкопати звалища.

Вісти з Еп. Перемискої.

Намістництво надало опороженю парохію regiae coll. в Сяноці о. Ем. Константиновичеві, парохови з Торок.

Наука, штука, література.

Проф. др. Р. Ф. Кайндль оголосив три нові студії про Русинів: 1) Haus und Hof bei den Huculen. Ein Beitrag zur Hausforschung in Oesterreich (Separat Abdruck aus Band XXVI. der Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien) Wien 1896. 2) Haus und Hof bei den Rusnaken. Перша книжка містить дуже много етнографічного матеріалу і 228 ілюстрацій після фотографічних знімків або власних начерків автора. Праця єє вельми совісна і свідчить о муравельній роботі автора. В другій праці описує др. Кайндль дуже вірно і точно деякі наші звичаї. До поясненя послужував ся автор ілюстраціями, типами селян, хат, иньших будівель і знярдів. Обі ті праці можна набути в книгарні Г. Пардїного за ціну 2 зр. 98 кр. 3) Найновійша праця дра Кайндля є: Bericht über die Arbeiten zur Landeskunde der Bukowina während des Jahres 1896 VI. річник, виданий за помочю буковинського краєвого музея. Автор наводить всі праці, що дотикають буковинського краєзнавства.

